

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ
ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії

*Випуск наукового збірника присвячений 450-річчю
Пересопницького Євангелія*

Наукові записки РДГУ

Випуск 22

Рівне – 2011

ББК 63.3(4Укр)
А–43
УДК 94(477)

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії: Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 22. – Рівне: РДГУ, 2011. – 324 с.

Збірник містить результати наукових пошуків з актуальних проблем української та світової історії, виголошені на III Міжнародній науковій конференції молодих науковців, аспірантів, здобувачів 7-8 грудня 2011 року (Рівне, РДГУ, історико-соціологічний факультет).

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Головний редактор:

Постоловський Руслан Михайлович, кандидат історичних наук, професор, член-кореспондент Міжнародної слов'янської академії наук (м. Рівне).

Заступник головного редактора:

Шелюк Людмила Олександрівна, кандидат історичних наук, професор (м. Рівне).

Науковий редактор:

Троян Сергій Станіславович, доктор історичних наук, професор (м. Рівне).

Відповідальний редактор:

Шеретюк Валерій Миколайович, кандидат історичних наук, доцент (м. Рівне).

Члени редколегії:

Жилюк Сергій Іванович, доктор історичних наук, професор (м. Остріг).

Киридон Алла Миколаївна, доктор історичних наук, професор (м. Київ).

Степанков Валерій Степанович, доктор історичних наук, професор (м. Кам'янець-Подільський).

Стоколос Надія Георгіївна, доктор історичних наук, професор (м. Рівне).

Фісанов Володимир Петрович, доктор історичних наук, професор (м. Чернівці).

Чухліб Тарас Васильович, доктор історичних наук (м. Київ).

Швецова-Водка Галина Миколаївна, доктор історичних наук, професор (м. Рівне).

Шугасва Людмила Михайлівна, доктор філософських наук, професор (м. Рівне).

Згідно постанови президії ВАК України часопис «Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії» визнано фаховим виданням у галузі історичних наук

*Друкується за рішенням Вченої Ради Рівненського державного гуманітарного університету,
протокол № 4 від 25 листопада 2011 р.*

Свідотство про державну реєстрацію: серія КВ № 15857-4329Р від 12.10.2009 р.

Адреса редакції: 33027, м. Рівне, вул. Остафова 29,
історико-соціологічний факультет РДГУ

Єрусалим Батьківщиною для росіян і українців – для всіх слов'ян. Це священні символи, до яких вони ставляться трепетно [5]. Коментуючи наявність слов'янських прізвищ у «російських» ізраїльтян, він вказав на це як на історичний зв'язок між країнами. Однак потрібно зазначити, що в Ізраїлі є звичай зміни прізвища після репатріації. Далеко, здавалось би, культури і традиції нерозривні.

На президентських виборах 2010 р. на закордонних виборчих дільницях в Ізраїлі найбільшу кількість голосів набрав В. Янукович. Він значно випередив основного конкурента – Ю. Тимошенко. Невелику кількість голосів здобув О. Тягнибок та один голос – С. Ратушняк, проти участі у виборах якого протестував Ізраїль. Можливо, що їх підтримали етнічні українці, що в складі змішаних сімей проживають в країні. Після президентських виборів присутні випадки того, що іннауграцію В. Януковича на посаду Президента репатріанти з України зустрічали радісно [13].

1 квітня 2010 р. в Ізраїлі оголосили про створення відділення Всесвітнього клубу одеситів, який очолює М. Жванецький. Це відбулось під час зустрічі вихідців з Одеси в головному концертному залі Хайфи «Аудіторіум», за підтримки М. Дагана. Хайфа – побратим Одеси. Ініціатор – телеоператор Борис Соболев [2]. Ізраїльський філіал об'єднання планував проведення конкурсів, круїзів, зустрічей однодумців.

Знаменним є факт пошуку на Україні для євреїв різних країн їх родинного коріння. Історія євреїв на українських землях не була однозначною. З одного боку, тут було немало проявів антисемітизму, з іншого – багато простих євреїв та визначних діячів походять саме із них.

В травні 2010 р. в Тель-Авіві успішно провели хірургічну операцію із пересадки печінки. Про це повідомила газета «Маарів». Внутрішній орган вилучили у померлого ізраїльтянина, пересадили її 15-річній дівчинці із гострою формою хвороби Боткіна з України. Також внутрішні органи з нього пересадили двом іншим ізраїльтянам [10].

20 червня 2010 р. український уряд прийняв рішення про відміну візового режиму. Голова християнського телеканалу ТБН Ігор Нікітін висловив вдячність депутату Верховної Ради Павлу Унгугяну за вагомий внесок у прийняття даного рішення та укріплення дружніх стосунків загалом. З іншого боку він висловлював вдячність й міністру туризму Ізраїлю С. Місежнікову за довголітню спільну працю. З українського боку телеканал співпрацював також з депутатами Михайлом Соколовим та Олександром Фельдманом, з ізраїльського – із Алексом Міллером, Лєю Шемтов, Юлієм Едельштейном, Соф'єю Ландвер. Прихильники співпраці вказували, що після відміни віз більше євангельських віруючих зможуть відвідати біблійні місця [19].

Після скасування візового режиму значно зріс пасажиропотік між країнами. Хоча інколи осіб, що намагалися в'їхати до Ізраїлю, зупиняла ізраїльська служба безпеки. Часта причина – відсутність достатньої кількості грошей.

Таким чином, громадські україно-ізраїльські відносини розвивались на високому рівні, зі значними ступенем інтенсивності. Вони носили не лише систематичний, а й часто спорадичний, стихійний характер. Виникали міжособистісні стосунки. Громадські стосунки загалом відігравали помітну роль у зв'язках між країнами. Через це можливе їх дослідження і в майбутньому – їх окремих частин, різних часових періодів.

Джерела та література

1. Александр Уваров «В Израиле за «Шахтер» и «Динамо» есть кому болеть!» [вiв iнтерв'ю Е. Ситiн] // Еврейські Вісті. – 2007. – № 1 (358), сiчень. – С. 15.
2. Бриман Ш. Одеса на Ближнем Востоке. «Клуб Жванецкого» открыт в Израиле / Шимон Бриман. Ексклюзив. 4.04.2010. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://izrus.co.il/nepolitica/article/92622.html/2010-04-04>
3. Вертиль О. Суми цікаві Ізраїлю. Україна і світ / Олександр Вертиль // Урядовий кур'єр. – 2009. – 12 грудня. – С. 3.
4. Верталь О. Тель-Авів готовий до співпраці із Сумщиною. Україна і світ / Олександр Верталь // Урядовий кур'єр. – 2009. – 1 липня. – С. 3.
5. Виктор Янукович «Я желаю Израилу процветания и мира» / [интервью М. Кагановича] // Шабат Шалом. – 2010. – № 1, январь. – С. 11.
6. Дзюба С. Євреї в Єрусалимі привітались українською: «Ви звіди, хлопці?» Вісті з Ізраїлю / Сергій Дзюба // Еврейські вісті. – 2007. – № 11 (378). – С. 10.
7. Козловский И. В. Жириновский отыскал могилу отца Вести из Израйля / Игорь Козловский // Еврейские вести. – 2006. – № 9 (350), сентябрь. – С. 10.
8. Колесниченко В. Украина-Израиль Вести из Израйля / Вадим Колесниченко // Еврейські Вісті. – 2007. – № 1 (358), сiчень. – С. 10.
9. Лист заступника Міністра культури і туризму України Т. Г. Кохана міському голові м. Біла Церква В. П. Савчуку від 21.11.2008 р. Щодо встановлення побратимських зв'язків між м. Бат-Ям (Ізраїль) та м. Біла Церква. // Поточний архів Міністерства культури і туризму України. – Справа 44 А «Ізраїль. Квітень 2007-2008». – 2010.
10. Печень умершего израильтянина пересадили украинке // ВЕК. – 2010. – № 19, 26 мая. – С. 3.
11. Письмо заместителя Министра культуры и туризма Украины Т. Г. Кохана меру г. Бат-Ям г. Шломо Лахияни от 25.11.2008 г. – Поточний архів Міністерства культури і туризму України. – Справа 44 А. «Ізраїль. Квітень 2007-2008». – 2010.
12. Победитель – команда Израйля /Новости спорта // Еврейські Вісті. – 2006. – № 11 (358), листопад. – С. 15.
13. Пурим по-украински // Шабат Шалом. – 2010. – № 3, март. – С. 11.
14. Салтанова Т. Митинг в поддержку Израйля. Киев, 24 июля 2006 г. Против терроризма / Татьяна Салтанова // Еврейські Вісті. – 2006. – № 7. – С. 6.
15. Семенов В. Київський ліс / Володимир Семенов. Погляд // Зовнішні справи. – 2008. – № 4.
16. Сын юриста на родине отца // Хадашот. – 2007. – июль-август, № 135-136. – С. 1.
17. Солдат Израйля Александр Шевченко / Вести из Израйля / [интервью Р. Ротнера] // Еврейські вісті. – 2008. – 7 (394), липень. – С. 16.
18. Терех Н. 2 млн. дол. украинцу Владимиру Украинцу. Вісті з Ізраїлю / Наталія Терех // Еврейські Вісті. – 2006. – № 10 (352), жовтень. – С. 13.
19. Украина: ответное решение об отмене виз для Израйля [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://news.inictory.org/issue29511.html>

УДК 371.4:159.923

Безкоровайна Ольга

ПРОБЛЕМА ОСОБИСТІСНОГО САМОСТВЕРДЖЕННЯ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ ОСВІТНЬО-КУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ ПАРАДИГМИ

У статті розглядається методологія і теорія проблеми культури особистісного самоствердження, формування духовного потенціалу сучасної молоді, дається оцінка співвідношення культури і освіти в рамках досліджуваного явища, різні аспекти гуманістичного особистісно орієнтованого виховання, визначено поняття «культура особистісного самоствердження»

Ключові слова: особистісне самоствердження, культура, феномен, парадигма, духовність, особистісно орієнтоване виховання.

В статті рассматривается методология и теория проблемы культуры личностного самоутверждения, формирования духовного потенциала современной молодежи, даётся оценка соотношения культуры и образования в рамках исследовательского явления, разные аспекты гуманистического личностно ориентированного воспитания, определено понятие «культура личностного самоутверждения»

Ключевые слова: личностное самоутверждение, культура, феномен, парадигма, духовность, личностно ориентированное воспитание.

Methodology and theory of culture of personality self-affirmation, forming of spiritual potential of modern youth is examined in the article, the estimation of correlation of culture and education is given within the framework of the probed phenomenon, different aspects of the humanism personality oriented education, certainly concept «culture of personality self-affirmation»

Keywords: personality self-affirmation, culture, phenomenon, paradigm, spirituality, personality oriented education.

Розбудова системи освіти, її докорінне реформування мають стати основою відтворення інтелектуального, духовного потенціалу народу, виходу вітчизняної науки, техніки і культури на світовий рівень, національного відродження, становлення державності та демократизації суспільства в Україні.

В умовах модернізації системи освіти визначено нові стратегічні цілі й тенденції прискореного, випереджального розвитку освіти і науки, оновлення змісту навчання і виховання. У Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті її головною метою визначено створення умов для особистісного розвитку, самоствердження і творчої самореалізації кожного громадянина України; формування покоління, здатного навчатися впродовж життя, створювати й розвивати цінності громадянського суспільства; сприяти консолідації української нації в ім'я конкурентоспроможної і процвітаючої держави.

Формування особистості в нерозривній єдності із зростанням соціальної значущості її творчого потенціалу надають особливої гостроти й актуальності питанню природи виховання культури особистісного самоствердження. Особливу значущість самоствердження старшокласників набуває зараз, у період глибоких соціальних змін і перетворень в українському демократичному суспільстві, що тягне за собою втрату людиною почуття стабільності, віри у власні сили, дезорієнтацію.

Методологічно дослідницька проблема розуміється нами як визначення й утвердження учнем власної життєвої позиції, що ґрунтується на безумовному прийнятті унікальності кожної людини як найвищої цінності з огляду на те, що й сам учень повинен бути такою цінністю через забезпечення моделі суб'єкт-суб'єктної взаємодії учасників навчально-виховного процесу.

Проблема культури особистісного самоствердження – одна з усталених проблем людського життя, основний зміст якої становлять питання, як людині знайти себе, зреалізуватися, довести свою значущість собі та іншим людям. Людина завжди була одержима пошуком смислу життя і розуміння того, з чого складається її щоденне існування.

Категорія самоствердження особистості, незважаючи на її важливість і актуальність, залишається недостатньо дослідженою. Вона перестає бути загальною літературною конструкцією, яка адекватно застосовується у філософських працях і проходить у наш час дедалі складніший шлях теоретичного осмислення й поглиблення свого значення.

Як науково-теоретична проблема самоствердження особистості стало об'єктом спеціальних досліджень – філософських, а потім і конкретно наукових – лише у XIX – XX століттях.

На підставі фундаментальних філософських досліджень можна зробити висновок, що поняття самоствердження аналізувалося в основному як синонім терміна «спонування», котре означає внутрішню потребу людини в самовираженні: «прагнення до вдосконалення» А.Адлера і «домагання» К.Левіна. З'ясовано, що проблему філософсько-культурологічного підходу щодо розуміння культури особистісного самоствердження розглядають сучасні науковці С.Артановський, В.Вернадський, І.Відт, І.Зязюн, Л.Каган, Л.Кертман, П.Козловський, В.Кремень, В.Луговий, М.Мамардашвілі, В.Оконь, О.Пелипенко, Т.Стефаненко, В.Табачковський, М.Херсцковіч, А.Швейцер.

Аналіз літератури дає підстави стверджувати, що виховне значення культури полягає в тому, що вона представляє можливість транслятувати загальнолюдські та національні цінності, норми, традиції, включаючи зростаючу особистість у багатовимірному і неоднозначному світі. Культура розширює межі вибору, дозволяє людині самій шукати відповіді, співвідносячи свої уявлення з тими, які склалися в суспільстві. У зв'язку з цим культура особистісного самоствердження в ранньому юнацькому віці значною мірою зумовлюється здатністю здійснювати вибір, будувати свою життєву позицію, співвідносити своє «Я» і координувати власну поведінку в системі стосунків з однолітками і навколишнім світом.

Культурологічна парадигма освіти розглядає школу як опосередковану ланку стосунків «культура–соціум», передбачає побудову цілісного освітнього простору навчального закладу як моделі культури, орієнтованого на становлення особистості дитини, виходячи з принципу цілісності «картини світу» і людини в ньому. Освітня парадигма будується як «стежка людини до людства». При цьому як освітній простір виступає вітчизняна культура як складова світової культури. Потрібно відзначити, що в останньому десятилітті з'явилася значна кількість ліцеїв та гімназій, які реалізують на практиці ці ідеї. Дійсно, ми зараз спостерігаємо народження нового мислення, появу нового типу випускників, які не обмежують себе репродукуванням, здатних здійснювати «свідомий, доцільний, ...вибір засобів культурної дії».

Новий рівень свідомості людини, яка володіє новим мисленням, яка усвідомлює себе індивідуальністю, членом суспільства і представником людства, яка розуміє взаємозв'язок між природою, людиною і суспільством, передбачає: її здатність до відображення об'єктивної картини світу; участь у прогресивній зміні суспільства; здатність до оцінки і самооцінки; наявність критичного мислення; здатність до багатоаспектних підходів у вирішенні конкретних завдань; повагу до інших людей; у тому числі до тих, хто має відмінну точку зору; здатність вести діалог і брати участь у дискусії; уміння вирішувати конфліктні ситуації не з позиції сили, а мирними засобами.

Безумовно це свідчить про досить перспективну тенденцію в нашій країні еволюціонування існуючої парадигми в гуманітарну парадигму освіти. У зв'язку з цим виникає ще одне насущне завдання освіти – дати школяреві культуру сучасного рівня. Це не тільки інтелектуальна, моральна, художня культура, культура спілкування, але й, як основа, – культура особистісного самоствердження. Особистий інтерес учня, визнання його автономності, повага його індивідуальності перебувають у центрі виховного процесу. Вчитель допомагає дитині в самовизначенні, відповідаючи разом з нею на запитання: «Як жити?», і вони спільно накреслюють індивідуальну траєкторію розвитку її позитивного потенціалу.

Для того, щоб визначитися в оцінці співвідношення культури і освіти в рамках нашого дослідження необхідно дати характеристику такому поняттю як «культура» в контексті філософсько-культурологічного, соціально-психологічного та педагогічного аспектів.

Філософське розуміння культури є осмислення вираженого в ній прагнення до безмежності та універсальності людського розвитку. З точки зору філософії культура є світ, у якому людина знаходить себе. У філософському енциклопедичному словнику відзначається, що культура – це «специфічний засіб організації і розвитку людської життєдіяльності, представленій в продуктах матеріальної і духовної праці, у системі соціальних норм і установ, у духовних цінностях, у сукупності ставлення людей до природи, між собою і самих себе» [9, с. 293].

У соціології культура трактується як соціальний інститут, який дає суспільству системну якість, дозволяє розглядати його як стійку цілісність, що відрізняється від природи. Тут значною мірою ототожнюється функціонування суспільних інститутів і підсистем культури (матеріальної, політичної, духовної). Культура розглядається з точки зору її функціонування в конкретній системі суспільних стосунків та інститутів, котрі визначають ролі й норми поведінки людей у суспільстві.

У психосоціальному розумінні, яке запропоновано Р. Ле Віном, культура розглядається як феномен, який створює середовище проживання, в якому люди існують: окремі індивіди адаптуються не безпосередньо до фізичних і біологічних умов, а до культурних (соціокультурних) умов, котрі включають засоби для індивідуального виживання. Культура являє собою організований корпус норм, які регламентують те, як представники однієї культурної групи повинні спілкуватися один з одним, що вони повинні думати про себе, один до одного і до тих умов і об'єктів, які їх оточують [3].

У педагогічній енциклопедії поняття «культура» визначається як історично певний рівень розвитку суспільства, творчих сил, здібностей людини, виражених у типах і формах організації життя і діяльності людей, у їхніх взаємостосунках, а також у творених ними матеріальних і духовних цінностях. Ядро культури становлять загальнолюдські цілі та цінності, а також засоби їх сприйняття і досягнення, які історично склалися. Культура сприймається, засвоюється і відтворюється кожною людиною індивідуально, обумовлюючи становлення її як особистості у взаємодії зі світом матеріальних предметів і соціальних відносин.

Низка вітчизняних учених віддає пріоритет *духовній* складовій. Для сучасного суспільства проблема формування духовності, духовної культури особливо актуальна. Відчуженість від культури, знецінення престижу освіченості та інтелектуальної діяльності, заниження моральних критеріїв своєї та чужої поведінки створюють невирішені проблеми при формуванні життєвої позиції підростаючого покоління.

Для нашого дослідження важливими є положення В.Кременя, котрий аналізує проблему *людиноцентризму в освіті*, відзначаючи її актуальність в контексті світової кризи духовності. «Ми живемо в просторі, – відзначає В.Кремень, – світоглядного *розладу* й водночас – *нового змісту* – просторі, коли все можна й водночас нічого не можна, коли все важливе й ніщо не має значення, коли фантомними є всі ціннісні критерії і тому важко відрізнити істинне від хибного, розумне від дурниць, добро від зла, – просторі, що вимагає *нових принципів осмислення*». У зв'язку з цим, В.Кремень відзначає «роль освіти, на котру лягає особлива відповідальність і яка має зберегти духовно-культурні цінності людини й утвердити нові, вибудувати й утвердити імперативи, які структурують реальність, перетворюють світ із «хаосу» на «космос», внести у свідомість людини *життєствердуючі* світоглядні орієнтири» [6, с. 18].

Згідно з пріоритетом гуманістичних цінностей, значенням індивіда в культурно-духовному розвитку країни цінність людини визначається духовною культурою, якою вона володіє. Процес виховання духовності виступає як відтворення духовної культури, нагромадженої в суспільстві, та стимулювання внутрішнього саморозвитку та самоствердження людини.

О. Сухомлинська у статті «Концептуальні засади формування духовних особистостей на основі християнських моральних цінностей» зазначає, що «у ситуації гострого дефіциту ціннісних установок і орієнтацій християнські моральні цінності, які є основою гуманістичних цінностей, відіграють дедалі

важливішу роль у сучасному вихованні дітей і молоді. Виникає потреба в залученні християнських цінностей до процесу виховання дітей, визначенні основних засад, цілей, форм і методів формування духовної культури, які сприятимуть розвитку й формуванню духовної високоморальної особистості, майбутнього громадянина України» [8, с. 13].

Проблема формування духовної культури знайшла своє відображення в працях філософів (В.Вернадський, Г.Гегель, Г.Сковорода, П.Юркевич, А.Франс, Т.Шевченко), педагогів (В.О.Сухомлинський, Т.Тюріна, Г.Ващенко), психологів (С.Рубінштейн, Р.Ассаджолі, О.Киричук, З.Карпенко, І.Кон, О.Зайченко).

Дослідження праць сучасних вітчизняних учених показало, що кожен з них по-своєму розглядає різні аспекти духовної культури, досліджує методологію і теорію формування духовного потенціалу сучасної молоді.

О.Савченко у статті «Духовність і зміст шкільної освіти» розкриває визначення духовності. «Внутрішній світ духовно багаті людини багатомірний. Тому так багато проявів духовності: у почуттях, думках, вчинках. Формування загальнолюдських цінностей, морально-етичне виховання, толерантне ставлення до інших – це теж зміст і прояви духовності. Школа, формуючи світську духовність, може спиратися і розумно використовувати цінності християнської етики. Повинне бути взаємодоповнення релігійної духовності і духовності загальнолюдського характеру. Виховний потенціал школи, її виховна місія нерозривно пов'язані з навколишнім середовищем. Тому так важливо створювати сприятливе середовище впливу на дитячу душу, формувати в учнів позитивний образ світу і світосприйняття людиною» [7, с. 6].

У структурній ієрархії, яка репрезентує самоствердження особистості, нині першочергове місце надається морально-духовній функції особистості, а усі інші – динамічні частини її структури – мають бути підпорядковані її розвиткові, вважає І.Бех. З цього приводу він наголошує: «Якраз сходження особистості до рівня морально-духовної творчості й інтенсивне входження у цей процес дає їй змогу піднятися над етичною нормативністю як культурними приписами, перетворити їх у власний морально-розвивальний потенціал. За такої умови, проявляючи надситуативну активність, особистість вважає себе справжнім творцем морально-духовного світу і дієво утверджується в ньому. Таким чином вона позбавляється внутрішнього опору, що виникає у процесі духовного зростання» [2, с. 11].

Особливого значення духовність людини набуває у зв'язку із становленням її світогляду у контексті суспільного розвитку. Зміна морально-психологічної атмосфери в суспільстві, інтенсифікація розвитку усіх сфер неможливі без інтенсифікації духовного життя і піднесення ролі ініціативи, активності, творчих зусиль кожної особистості. А Корецька приділяє увагу проблемам духовності особистості й суспільства, специфіці соціокультурного простору й освіти зокрема як найважливішим чинникам формування духовності.

На думку дослідниці «духовність суспільства визначається як політична свобода, громадянська рівність, розвиток національної ідеї, мобілізація нових досягнень наукової думки, духовного досвіду народу, розквіт освіти й культури, вироблення освітньої традиції, створення соціуму з глибокими принципами моралі» [5].

Концепція гуманітарної освіти, – стверджує Л. Кисленко, – є елементом нової освітньої ідеології, яка зі шкільних лав повинна формувати особистість – гідного представника української нації. Національна ідея має відіграти роль об'єднувального чинника в суспільному розвитку, спрямованого на вироблення патріотичної життєвої позиції людини. Національний характер виховання полягає у формуванні в молодій людині почуття громадянина України. Найбільше щастя для вчителя – робити світ гуманнішим, виховувати в учнів доброту, любов до рідної землі, родини, свого народу, бажання працювати для розквіту власної держави. У цьому і полягає сутність виховання національної свідомості [4, с. 34–35].

Дійсно ніщо так не возвеличує людину, як опікування культурою свого народу, духовним відродженням нації.

Отже, формування духовної культури дітей і молоді, духовності як провідної якості особистості – велике і складне завдання, що стоїть у центрі уваги педагогів, вихователів, учителів, батьків, широкого педагогічного загалу. У нових сучасних умовах формування духовної культури як провідної характеристики людини, її духовних пріоритетів і обґрунтування системи цінностей, що мають лягти в основу виховання культури особистісного самоствердження молоді, виступають на передній план усього процесу її соціалізації.

Шкільне навчання, як відомо, може створювати умови для розвитку індивідуальності, її самоцінності, а може й гальмувати ці процеси, породжуючи відчуття неповноцінності, стреси, внутрішньоособистісні процеси, котрі згодом заважають процесам духовного становлення, вихованню активної особистості, яка спроможна позитивно розв'язувати суспільні й особисті проблеми. Тому таке важливе значення мають моделі шкільного навчання та виховання, які зумовлюють механізм розвитку особистості, стиль конструктивних стосунків основних суб'єктів навчання й виховання.

Наявні в педагогічній теорії і практиці гуманістичні концепції особистісної орієнтації, в яких відображені людина і культура обумовлюють необхідність звернення до розуміння виховання як діяльності, основаної на вільному саморозвитку особистості та її педагогічній підтримці.

Нова якість особистісно орієнтованої освіти, зв'язана з культурним контекстом, який визначає відносини між вихованням і культурою як середовищем, а також між вихованням і розвитком дитини як людини культури. Це означає, що культурне ядро змісту виховання повинні становити універсальні загальнолюдські, загальнонаціональні і регіональні цінності, а ставлення до дитини будується з урахуванням сприйняття її як вільної цілісної особистості, здатної мірою свого розвитку до самостійного вибору смислів – цінностей, самовизначення в світі культури і творчої самореалізації. Виховання при цьому не нав'язує ті чи інші цінності, а лише створює умови для їх пізнання, розуміння й вибору, стимулює цей вибір і подальшу внутрішню роботу дитини над своїми діями і вчинками. Основні функції культуровідповідного виховання складаються при створенні різних культурних середовищ, де здійснюється розвиток дитини і набуття нею досвіду культуровідповідної поведінки, надання їй допомоги в культурній самоідентифікації і самореалізації творчих задатків і здібностей. Іншими словами, це виховання, яке усією своєю організацією спонукає культурний саморозвиток дитини і допомагає їй у цьому процесі. Воно ґрунтується на ідеї саморозвитку дитини як творчої особистості.

Гуманістичне особистісно орієнтоване виховання – це педагогічний керований процес культурної ідентифікації, соціальної адаптації і творчої самореалізації та самоствердження особистості, в ході якого відбувається входження дитини в культуру, в життя соціуму, розвиток усіх її творчих здібностей і можливостей. Епіцентром освіти в такій школі є учень: розвиток, становлення його індивідуальності, задоволення освітніх потреб, інтересів, творчих можливостей.

Узагальнюючи огляд феномена «культура особистісного самоствердження» у філософській, психолого-педагогічній науці, його можна окреслити як процес свідомого, активного практичного перетворення ситуацій, які складають змістову основу різних сфер життєдіяльності школяра в результаті чого він досягає успіху, підтримує відповідний статус в колективі, відстоює свою значущість перед іншими однолітками, реалізує свій індивідуальний життєвий шлях.

Джерела та література

1. Безкоровайна О.В. Становлення особистісного самоствердження школяра в нових умовах сучасного виховання / О.В. Безкоровайна // Гуманітарні науки. – 2007. – №1(13). – С.4–18.
2. Бех І.Д. Лабіринти духовного прозріння: [навчально-методичний посібник] / І.Д. Бех. – Київ–Рівне : РДГУ, 2006. – 34 с.
3. Геницинский В.В. Индивидуальность как предмет педагогической антропологии / В.В.Геницинский // Сов. педагогика. – № 9. – С. 45-47.
4. Кисленко Л. Формування національного світогляду на уроках української літератури / Л. Кисленко // Дивослово. – 2002. – № 7. – С. 34–36.
5. Корецька А. Освіта – основа діяльної духовності / А. Корецька // 36. наук. праць.: Вища освіта України № 2 (додаток 1). Тематичний випуск «Педагогіка вищої школи : методологія, теорія, технології». – Т.1. Рівне : РДГУ, 2007. – С. 69–73.
6. Кремень В.Г. Людиноцентризм в освіті: сучасний напрям розвитку духовності нації / В.Г. Кремень // Педагогіка і психологія. – 2006. – № 2. – С. 17–30.
7. Савченко О. Духовність і зміст шкільної освіти / О. Савченко // Директор школи, ліцею, гімназії. – 2004. – № 1. – С. 6.
8. Сухомлинська О.В. Концептуальні засади формування духовної особистості на основі християнських моральних цінностей / О.В. Сухомлинська // Шлях освіти. – 2002. – № 4. – С. 13–19.
9. Философский энциклопедический словарь. 2-е изд / [Ред. коллегія : С.С. Аверинцев, Э.А. Араб-Оглы, Л.Ф. Ильичев и др.] – М. : Советская энциклоп., 1989. – 815 с.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ I. ПРОБЛЕМИ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОГО, СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ТА КУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Федоришин Микола ПЕРЕСОПНИЦЬКИЙ РУКОПИС НА ШЛЯХУ ДО ІВАНА МАЗЕПИ	3
Самчук Роман ПЕРЕСОПНИЦЬКЕ ЄВАНГЕЛІЄ В КОНТЕКСТІ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОГО ЖИТТЯ XVI ст.	4
Чекурков Василь ГОНЧАРНІ КЛЕЙМА НА ПОСУДІ ЛИТОВСЬКО-ПОЛЬСЬКОЇ ДОБИ	6
Петраускас Римвидас МЕЖДУ ВІЛЬНЮСОМ И КИЕВОМ: ЛИТОВСКИЕ ВЕЛЬМОЖИ ВО ГЛАВЕ КИЕВСКОГО ВОЕВОДСТВА В XV–НАЧАЛЕ XVI вв.	9
Блануца Андрій МАЄТКОВІ СТАТКИ УКРАЇНСЬКОГО КНЯЗЯ XVI СТ. ЗА ДАНИМИ ІНВЕНТАРЯ 1558 РОКУ	10
Степанов Дмитрій «ОБЩЕРУССКОЕ» И АВТОНОМИСТСКОЕ В ФОРМИРОВАНИИ ПРОТОНАЦИОНАЛЬНОГО САМОСОЗНАНИЯ УКРАИНСКОЙ ЭЛИТЫ В СЕРЕДИНЕ – ТРЕТЬЕЙ ЧЕТВЕРТИ XVII в.	12
Васильєва Ольга ГОСПОДАРІ БАТУРИНСЬКОГО ЗАМКУ ТА ГЕТЬМАНСЬКОГО ДВОРУ 1 (1687-1734 pp.)	17
Засипко Мар'яна СОЦІАЛЬНА ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ СЕЛЯНСЬКОГО СТАНУ ЗА ПРАВЛІННЯ Д. АПОСТОЛА	21
Синяк Іван КОМПЕТЕНЦІЯ ВІЙСЬКОВОЇ КАНЦЕЛЯРІЇ ВІЙСЬКА ЗАПОРОЗЬКОГО В ПЕРІОД НОВОЇ СІЧІ	23
Лещенко Альона ЗНАЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ФРАНЦУЗЬКОЇ АРИСТОКРАТІЇ ДЛЯ РОЗВИТКУ ПІВНІЧНОГО ПРИЧОРНОМОР'Я (кн. XVIII – поч. XIX ст.)	25
Кізлова Антоніна МОЩІ СВ. СЦМЧ. МАКАРІЯ У ДУХОВНОМУ ЖИТТІ КИЯН (КІНЕЦЬ XVIII – ПОЧАТОК XX ст.)	28
Шеретюк Руслана АНТИКАТОЛИЦЬКИЙ ВЕКТОР ЕТНОКОНФЕСІЙНОЇ ПОЛІТИКИ РОСІЙСЬКОГО САМОДЕРЖАВСТВА НА ТЕРЕНАХ ПРАВОБЕРЕЖЖЯ 30-х pp. XIX ст.	30
Щербак Надія, Щербак Ніна ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ЦЕНЗУРИ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XIX ст. В УКРАЇНСЬКИХ ГУБЕРНІЯХ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ	32
Казначєєва Людмила СУСПІЛЬНІ ПЕРЕТВОРЕННЯ 1861 р. – ПОЧАТКУ XX ст. ТА ТРАНСФОРМАЦІЯ СОЦІАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ ПРАВОБЕРЕЖНОГО ДВОРЯНСТВА	35
Івчик Наталія ПОВСТАННЯ 1863–1864 pp. ТА ЗАХОДИ ВЛАДИ, СПРЯМОВАНІ НА ПОСЛАБЛЕННЯ ПОЛЬСЬКОГО ЗЕМЛЕВОЛОДІННЯ НА ПРАВОБЕРЕЖНІЙ УКРАЇНІ	39
Постольник Ігор ОБРАЗ ПАНСЬКОЇ ВЛАДИ В СВІТОГЛЯДІ УКРАЇНСЬКОГО СЕЛЯНИНА (ЗА ЕТНОГРАФІЧНИМИ МАТЕРІАЛАМИ 1860-Х-1870 pp.)	41
Прищепа Олена КУЛЬТУРНО-ОСВІТНІ ЗАХОДИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ТА ЇХ РОЛЬ У ФОРМУВАННІ КУЛЬТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА МІСЬКИХ ПОСЕЛЕНЬ ПРАВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ (ДРУГА ПОЛОВИНА XIX – ПОЧАТОК XX ст.)	44
Ленченко Федір ЗАРОДЖЕННЯ І ДІЯЛЬНІСТЬ КИЇВСЬКОГО ТОВАРИСТВА СПОЖИВАЧІВ (1868-1873 pp.)	46
Шмид Олександр РОЛЬ ПІДДАНСТВА В КОЛОНІЗАЦІЙНОМУ РУСІ НІМЦІВ ТА ЧЕХІВ НА ВОЛИНІ ПОРЕФОРМЕННОГО ПЕРІОДУ	48
Безлуцька Олена ЕПІДЕМІЇ У НОВОРОСІЙСЬКОМУ КРАЇ НАПРИКІНЦІ XIX – НА ПОЧАТКУ XX СТОЛІТТЯ ТА БОРОТЬБА З НИМИ	50

Потапенко Максим НАЦІОНАЛЬНЕ САМОВРЯДУВАННЯ У ПОЛЕМІЦІ ПОЛЬСЬКИХ ПОЛІТИЧНИХ СИЛ НАДДНІПРЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ В 1917 РОЦІ	52
Скальський Віталій МОЛДОВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА ГРОМАДА В УКРАЇНІ ПЕРІОДУ ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ (1917-1918 pp.)	55
Щербак Надія ІВАН ОГІЄНКО І БОРТЬБА ЗА ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ АВТОКЕФАЛЬНОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ В УМОВАХ НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ (1917-1920 pp.)	57
Кукса Алексадр БЕЛОРУССКО-УКРАИНСКИЕ ОТНОШЕНИЯ ПЕРИОДА УКРАИНСКОЙ ДИРЕКТОРИИ (ДЕКАБРЬ 1918-1919 гг.)	59
Кузьмин Роман РЕПРЕСИВНА ПОЛІТИКА ГАЛИЦЬКОЇ НАДЗВИЧАЙНОЇ КОМІСІЇ (СЕРПЕНЬ-ВЕРЕСЕНЬ 1920 p.)	61
Сезін Сергій КОНЦЕНТРАЦІЙНІ ТАБОРИ КРЕМЕНЧУЦЬКОЇ ГУБЕРНІЇ В 1920-1922 РОКАХ. ЗА МАТЕРІАЛАМИ ПОЛТАВСЬКОГО ОБЛАСНОГО АРХІВУ	65
Іценко Олександр ФЕНОМЕН «ОБНОВЛЕНСТВА» В УКРАЇНСЬКОМУ ПРАВОСЛАВ'І 20-х pp. XX ст.	68
Синяк Степан ГОСПОДАРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ПОЛЬСЬКИХ ПАРАМІЛІТАРНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ВОЛИНСЬКОГО ВОЄВОДСТВА У 1921-1939 pp. (НА ПРИКЛАДІ СОЮЗУ ОСАДНИКІВ)	70
Лазуренко Валентин ПОЛІТИКА РАДЯНСЬКОГО КЕРІВНИЦТВА ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В РОКИ НЕПУ ЗАМОЖНОГО СЕЛЯНСТВА УКРАЇНИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЮ ТЕХНІКОЮ ТА ЗНАРЯДДАМИ ПРАЦІ	73
Бернацький Віктор АНТИРАДЯНСЬКІ НАСТРОЇ НАСЕЛЕННЯ ВОЛИНО-ЖИТОМИРСЬКОГО РЕГІОНУ У РЕЛІГІЙНИХ ВИЯВАХ 1930-х pp.	76
Галай Микола УКРАЇНСЬКЕ СЕРЕДНЄ ШКІЛЬНИЦТВО У 1932 – 1939 РОКАХ В КОНТЕКСТІ ОСВІТНЬОЇ ПОЛІТИКИ ДРУГОЇ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ	78
Гуменюк Оксана ЗМІНИ У ПОБУТІ ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ (ВЕРЕСЕНЬ 1939- ЧЕРВЕНЬ 1941 pp.)	81
Карпуніна Тетяна ЗАХІДНІ ЗЕМЛІ УКРАЇНИ У ВІЙСЬКОВО-ПОЛІТИЧНИХ ПЛАНАХ НІМЕЧЧИНИ ТА СРСР НАПЕРЕДОДНІ ТА НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ	83
Фанигін Юрій ДО ПИТАННЯ ПРО АРХЕОЛОГІЧНУ ДІЯЛЬНІСТЬ О.В. БОДЯНСЬКОГО В 1941 - 1943 pp.	86
Заболотна Тетяна НАСТРОЇ ЦИВІЛЬНОГО НАСЕЛЕННЯ ТА ЙОГО СТАВЛЕННЯ ДО ОКУПАЦІЙНОЇ ВЛАДИ В РОКИ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ (НА ПРИКЛАДІ КИЄВА)	88
Білоус Олександр БОЙОВІ ЛИСТКИ ЯК ДЖЕРЕЛО ВИВЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СПЕЦЗАГОНУ НКДБ СРСР «ПЕРЕМОЖЦІ»	91
Рендюк Теофіл ЩОДО РУМУНСЬКОЇ ОКУПАЦІЇ ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ У 1941-1944 РОКАХ	93
Пилипович Тарас УЧАСТЬ УКРАЇНЦІВ У СКЛАДІ АРМІЇ ГЕНЕРАЛА АНДЕРСА (2-ГО ПОЛЬСЬКОГО КОРПУСУ) В РОКИ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ	97
Абрамчук Катерина ВИКОРИСТАННЯ ПРЕСИ У ПРОВЕДЕННІ ОКУПАЦІЙНОЇ ВЕРБУВАЛЬНОЇ ПРОПАГАНДИ СЕРЕД НАСЕЛЕННЯ ВОЛИНИ В РОКИ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ (НА МАТЕРІАЛАХ ГАЗЕТИ «DEUTSCHE UKRAINE-ZEITUNG»)	99
Самборський Євгеній СПІВПРАЦЯ ПОЛЯКІВ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ З РАДЯНСЬКИМИ КАРАЛЬНО-РЕПРЕСИВНИМИ ОРГАНАМИ (1944–1946 pp.)	102
Капітан Лариса ІДЕОЛОГІЧНА ПІДГОТОВКА ЛІКВІДАЦІЇ ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ В ЗАКАРПАТТІ (ПОВОСННИЙ ПЕРІОД)	105

Бойко Вікторія АТОМНЕ ПИТАННЯ ТА ПИТАННЯ РОЗЗБРОЄННЯ В ООН: УЧАСТЬ УРСР	109
Ларькіна Людмила ФОРМУВАННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ПІДґРУНТЯ ПО КОНТРОЛЮ ЗА ДОТРИМАННЯМ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО КУЛЬТУ У 60-ті рр. ХХ СТОЛІТТЯ	111
Юрій Шугайло НАЦІОНАЛЬНЕ ПИТАННЯ В УРСР У ДОБУ «ХРУЦОВСЬКОЇ ВІДЛИГИ»	113
Конопка Володимир ОБЖИНКОВИЙ ВІНОК НА ТЕРЕНАХ ВОЛИНИ ТА ПОДІЛЛЯ: СПЕЦИФІКА ПОБУТУВАННЯ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНЕ ПРИЗНАЧЕННЯ (НА МАТЕРІАЛАХ ПОЛЬОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ 2007-2011 рр.)	115
Кузьмич Микола ЛЕГКА ТА ХАРЧОВА ПРОМИСЛОВІСТЬ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ У 1950-х – ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ 1960-х рр.	118
Середюк Марія МУЗИЧНЕ І ФЕСТИВАЛЬНЕ ЖИТТЯ ПОЛЬСЬКОЇ МЕНШИНИ В УКРАЇНІ У 1991-2009 рр.	120
Нижня Ольга ПРОБЛЕМИ МІЖКОНФЕСІЙНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНСЬКОМУ ПРАВОСЛАВ'І ТА ПОШУК ШЛЯХІВ ЇХ ПОДОЛАННЯ	123
Кузьбіда Малгожата ДЕМОКРАТІЯ ПО-УКРАЇНСЬКИ. БОРОТЬБА ЗА СВОБОДУ ЗМІ ЯК ЯСКРАВЕ ПІДТВЕРДЖЕННЯ НЕГАТИВНИХ ТЕНДЕНЦІЙ НА УКРАЇНІ	125
Ващенко Олена СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ ТА ПОЛЬЩІ У АМЕРИКАНСЬКІЙ ПРОЕКЦІЇ ЄВРОАТЛАНТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ	127
Фурса Алла УКРАЇНА – ГРУЗІЯ: ПОЛІТИЧНІ ТА ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ СПІВРОБІТНИЦТВА (КІНЕЦЬ ХХ – ПОЧАТОК ХХІ ст.)	131
Круглик Катерина ДИНАМІКА РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО ПРАВОСЛАВ'Я УКРАЇНИ В КОМПІЛЯТИВНОМУ ПОРІВНЯЛЬНОМУ ЗРІЗІ	134
Давидчук Сергій УКРАЇНО-ІЗРАЇЛЬСЬКІ ГУМАНІТАРНІ ЗВ'ЯЗКИ (2006-2011 рр.)	136
Безкоровайна Ольга ПРОБЛЕМА ОСОБИСТІСНОГО САМОТВЕРДЖЕННЯ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ ОСВІТНЬО-КУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ ПАРАДИГМИ	138
Сойчук Руслана РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ НАЦІЇ ТА НАЦІОНАЛІЗМУ	141
РОЗДІЛ II. ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ В СУЧАСНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ	
Cernenchi Eugen A MOLDAVIAN DIPLOMAT FROM THE XVI-TH CENTURY – NICOLAE BURLĂ	145
Gizicki Wojciech SECURITY - A BASIC HUMAN NEED	145
Дудко Владислав СОЦІАЛЬНЕ СТАНОВИЩЕ РЕГУЛЯРНИХ ВІЙСЬК AUXILIA ТА ЇХ СПРИЙНЯТТЯ У РИМСЬКОМУ ВІЙСЬКУ ЗА ЧАСІВ ПРИНЦИПАТУ (31 р. до н. е.–284 р. н. е.)	147
Лысенко Владислав К ИСТОРИИ КУЗНЕЧНОЙ СВАРКИ	149
Уваров Игорь ОСОБЕННОСТИ ВНЕШНЕЙ ПОЛИТИКИ ЯГЕЛЛОНОВ В ОТНОШЕНИЯХ С КРЫМСКИМ ХАНСТВОМ ВО ВТОРОЙ ПОЛОВИНЕ XV – НАЧАЛЕ XVI вв.	152
Троян Сергій ПІВДЕННОНІМЕЦЬКЕ КУПЕЦТВО В ЛАТИНСЬКІЙ АМЕРИЦІ: КОЛОНІЗАЦІЯ І ПІДПРИЄМНИЦТВО У XVI ст.	154
Лучанін Сергій РОЛЬ ПОСТАТІ РОСІЙСЬКОГО ЦАРЯ ПЕТРА I У ФОРМУВАННІ ДУХУ МОСКОВІЇ НА ПОЧАТКУ ХVIII СТОЛІТТЯ	157
Дорофеев Денис АНТИАМЕРИКАНИЗМ ВО ФРАНЦИИ: ИСТОРИЯ И СОСТОЯНИЕ	158

Трофімук Тетяна РЕКРУТСЬКІ НАБОРИ ЄВРЕЇВ У БАТАЛЬЙОНИ ВІЙСЬКОВИХ КАНТОНІСТІВ У РОСІЙСЬКІЙ АРМІЇ ХІХ СТ.: АНАЛІЗ ЗАКОНОДАВЧОЇ БАЗИ	162
Тарасюта Катерина ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОВІДНОСИН КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ ТА ФРАНЦУЗЬКОЇ ВЛАДИ В ІСПАНІЇ У 1808–1814 РР.	165
Василюк Анастасія ВІД «СОКОЛА» ДО «ПІОНЕРА»	167
Варжель Надія ІНТЕЛІГЕНЦІЯ ЯК СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ ФЕНОМЕН РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ	170
Біла Олена ПОЛІТИКА КОЛОНІЗАЦІЇ НІМЕЦЬКОЇ ІМПЕРІЇ НА ПОЛЬСЬКИХ ЗЕМЛЯХ: ЗЕМЕЛЬНЕ ПИТАННЯ (1894-1914 рр.)	171
Венгер Наталія НІМЕЦЬКЕ ПИТАННЯ В СВІТОГЛЯДІ ТА ПОЛІТИЦІ П. А. СТОЛИПІНА: АПРОБАЦІЯ ВЛАДОЮ	173
Постоловський Руслан ПОЛІТИЧНІ МІФИ ПЕРШОЇ ЧЕХОСЛОВАЦЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ В ІНТЕРПРЕТАЦІЇ АМЕРИКАНСЬКОГО ІСТОРИКА АНДРЕА ОРЗОФФ, ДАТСЬКОГО ІСТОРИКА ПЕТЕРА БУГТЕ ТА РОСІЙСЬКОГО ІСТОРИКА ОЛЕКСАНДРА БОБРАКОВА-ТИМОШКІНА	180
Соловйов Віталій ОСТАННІЙ ПЕРІОД ІСНУВАННЯ РУМУНСЬКОГО ФРОНТУ: НАЦІОНАЛІЗАЦІЯ, ДЕМОБІЛІЗАЦІЯ ТА ЛІКВІДАЦІЯ	184
Івашко Юлія ДЕРЖАВОТВОРЧІ ПРОЦЕСИ В БІЛОРУСЬКИХ ЗЕМЛЯХ (ГРУДЕНЬ 1918 – СІЧЕНЬ 1919 рр.)	187
Сидорик Надія ЄВАНГЕЛІСТСЬКА ЦЕРКВА ТА ЇЇ МІСЦЕ У ЖИТТІ НІМЦІВ ПОЛЬЩІ (1919 – 1939 рр.)	190
Чорненький Роман ПОВСЯКДЕННА ВИРОБНИЧА ДІЯЛЬНІСТЬ ПОЛЯКІВ СТАНИСЛАВОВА У 1921-1939 рр.	192
Венгер Альберт ВИСВІТЛЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В ГАЛУЗІ КУЛЬТУРИ ІІ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ НА «СХІДНИХ КРЕСАХ» В МАТЕРІАЛАХ ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМІТЕТУ КОМУНІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ	195
Іванченко Оксана РЕАЛІЗАЦІЯ ІДЕЇ ХОРВАТСЬКОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ В ДІЯЛЬНОСТІ УСТАШІВ (1929 – 1941 рр.)	197
Мигун Дмитрій ПОПЫТКИ СССР СОЗДАТЬ «СИСТЕМУ КОЛЛЕКТИВНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ» В ЕВРОПЕ И ОТНОШЕНИЯ С ГЕРМАНИЕЙ	198
Сай Галина ОСОБЛИВОСТІ ПОЛЬСЬКО-ЄВРЕЙСЬКИХ ВЗАЄМИН У ДРУГІЙ РЕЧІ ПОСПОЛИТІЙ НАПЕРЕДОДНІ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ	200
Матлай Любава ПЕРЕХІД ВІД МІЖНАРОДНОЇ ІЗОЛЯЦІЇ ДО АКТИВНОЇ УЧАСТІ ІСПАНІЇ У РЕГІОНАЛЬНІЙ ТА СВІТОВІЙ ПОЛІТИЦІ ЗА ПЕРШИХ ПІСЛЯФРАНКІСТСЬКИХ УРЯДІВ (1976-1982 рр.)	203
Клочак Олег ПУБЛІЧНА ДИПЛОМАТІЯ ПАПИ ІВАНА ПАВЛА ІІ ТА ЙОГО РОЛЬ У ЗЛАМІ КОМУНІСТИЧНОЇ СИСТЕМИ У ЦЕНТРАЛЬНІЙ ТА СХІДНІЙ ЄВРОПІ	206
Санжаревський Олег ВСТАНОВЛЕННЯ ВЗАЄМОВІДНОСИН МІЖ РЕСПУБЛІКОЮ БІЛОРУСЬ ТА РОСІЙСЬКОЮ ФЕДЕРАЦІЄЮ У ВІЙСЬКОВІЙ СФЕРІ: ІСТОРИЧНИЙ КОНТЕКСТ	208
Мартинчук Інна ДІЯЛЬНІСТЬ ПЕРШОГО ПРЕЗИДЕНТА СЛОВАЦЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ М. КОВАЧА	210
Білянський Олег СТАНОВЛЕННЯ ІНСТИТУТУ ПРЕЗИДЕНТСТВА В РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩА (ГРУДЕНЬ 1995 р. – ЖОВТЕНЬ 2000 р.): КОНСТИТУЦІЙНИЙ, ПОЛІТИЧНИЙ ТА СУСПІЛЬНИЙ АСПЕКТИ	212
Горобець Ігор РИНОК ЗБРОЇ ІСЛАМСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ ІРАН	215
Гайдукевич Анастасія РОЛЬ І МІСЦЕ СТЕРЕОТИПІВ У СУЧАСНИХ РОСІЙСЬКО-ПОЛЬСЬКИХ ВІДНОСИНАХ	217

Соловей Петро НАПРУЖЕНА СИТУАЦІЯ В АФГАНІСТАНІ ЯК ЧИННИК МІЖНАРОДНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ	220
Киридон Алла КОСМОПОЛІТИЧНИЙ ПРОЕКТ У.БЕКА І КОНСТРУЮВАННЯ «НОВОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ» В ЄВРОПІ	222
РОЗДІЛ III. ІСТОРИЧНЕ КРАЄЗНАВСТВО	
Прищепя Богдан ПОГОРИНСЬКІ МІСТА В ЕПОХУ КИЇВСЬКОЇ РУСИ	226
Герасименко Олександр МІЖЕТНІЧНІ ПРОЦЕСИ У МІСТАХ ВОЛИНИ XVI – XVIII СТОЛІТЬ	228
Тимочко Ірина ПРОВІДНІ ПЕРЕДУМОВИ ПРОСВІТНИЦЬКО-ГРОМАДСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВОСЛАВНИХ БРАТСТВ ВОЛИНИ (ДРУГА ПОЛОВИНА XIX – ПОЧАТОК XX СТОЛІТТЯ)	231
Цецик Ярослав ВИБОРИ ДО I ТА II ДЕРЖАВНИХ ДУМ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ В ОСТРОЗЬКОМУ ПОВІТІ ВОЛИНСЬКОЇ ГУБЕРНІЇ	233
Переходько Наталія ФУНКЦІОНУВАННЯ ЄВРЕЙСЬКИХ МЕДИЧНИХ ОСЕРЕДКІВ У РІВНОМУ В МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД (1921–1939 рр.)	235
Михальчук Роман РЕЄСТРАЦІЯ ТА ІДЕНТИФІКАЦІЯ ЄВРЕЇВ РІВНЕНЩИНИ ЯК ПІДГОТОВЧИЙ ЕТАП У ВИРІШЕННІ «ЄВРЕЙСЬКОГО ПИТАННЯ»	237
Кравчук Дмитро МЕМУАРИ ЯК ДЖЕРЕЛО ДЛЯ ВИВЧЕННЯ РАДЯНСЬКОГО ПАРТИЗАНСЬКОГО РУХУ НА РІВНЕНЩИНІ У 1941-1944 рр.	241
Булига Ірина ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У ХРИСТІЯНСЬКИХ КОНФЕСІЯХ ВОЛИНИ ПІД ВПЛИВОМ РЕЛІГІЙНОЇ ПОЛІТИКИ НАЦИСТСЬКОЇ ВЛАДИ	244
Доброчинська Валентина ДІЯЛЬНІСТЬ ТОВАРИСТВА «ЖІНОЧА СЛУЖБА УКРАЇНІ» НА ВОЛИНІ У ПЕРІОД ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ	246
Мухаровська Анна ЛЮДСЬКІ ВТРАТИ М. РІВНОГО У ВЕЛИКІЙ ВІТЧИЗНЯНІЙ ВІЙНІ	249
Павлюк Олена РЕПРЕСИВНА ПОЛІТИКА СОВЕТСЬКОЇ ВЛАДИ НА ТЕРИТОРІЇ РІВНЕНЩИНИ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ 40-Х ПОЧАТКУ 50-Х РР. XX СТ.	252
Ісічук Тетяна ВПЛИВ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ НА КОНФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК РІВНЕНЩИНИ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ 40 – ПОЧАТКУ 60-Х РР. XX СТ.	254
Чура Василь РІВНЕНСЬКИЙ ОБКОМ КПУ В УМОВАХ НАЦІОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНОГО ВІДРОДЖЕННЯ НАПРИКІНЦІ 80-Х РР. XX СТ.	257
Біляковський Петро ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ ЗАСУХИ В НАРОДНИХ УЯВЛЕННЯХ ВОЛИНЯН (НА МАТЕРІАЛАХ ПОЛЬОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ 2005-2008 рр.)	259
РОЗДІЛ IV. ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВО, ІСТОРИОГРАФІЯ ТА СПЕЦІАЛЬНІ ІСТОРИЧНІ ДИСЦИПЛІНИ	
Вашук Дмитро МІСТО РІВНЕ У ДОКУМЕНТАХ ЛИТОВСЬКОЇ МЕТРИКИ (ЗА МАТЕРІАЛАМИ 29-Ї КНИГИ ЗАПИСІВ)	262
Безпалько Владислав ШЛЯХЕТСЬКИЙ МАЄТОК НА ВОЛИНІ ОСТАННЬОЇ ЧВЕРТІ XVI СТ. У СВІТЛІ ФІСКАЛЬНО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ	265
Гончар Ольга НА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОМУ ПЕРЕХРЕСТІ (МИКОЛА КОСТОМАРОВ ТА МАРКО КРОПИВНИЦЬКИЙ)	266

Березовський Олег УКРАЇНСЬКА НАРОДНА ПАРТІЯ В ДОРАДЯНСЬКІЙ ІСТОРИОГРАФІІ	268
Сова Андрій ПЕЧАТКИ ПЛАСТОВИХ КУРЕНІВ НА ВОЛИНІ У 1920-х рр.	270
Долганов Петро УКРАЇНСЬКИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ НАЦІОНАЛІЗМ НА ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ У МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД: ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА ДОСЛІДЖЕННЯ	273
Постельжук Олександр КОНЦЕПТ УГОДОВСТВА У ПРАЦЯХ СУЧАСНИКІВ МІЖВОЄННОЇ ДОБИ	278
Багрій Тетяна СУЧАСНА ЧЕСЬКА ІСТОРИЧНА НАУКА ПРО СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНЕ СТАНОВИЩЕ МІЖВОЄННОЇ ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ (1918 – 1938 рр.).	281
Дебенко Василь, Кобильник Роман АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКИХ ВІДНОСИН ХХ СТОЛІТТЯ В СУЧАСНІЙ РОСІЙСЬКІЙ ІСТОРИОГРАФІІ	284
Бунечко Сергій НАЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ПОЛЬЩІ 1918–1939: ЗАХІДНА ІСТОРИОГРАФІЯ ПРОБЛЕМИ	286
Рябчикова Фаїна ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ МУЗЕЙНИХ ЗАКЛАДІВ У НАУКОВОМУ ДОРОБКУ В. КРАВЧЕНКА (1920–1931 рр.)	289
Ладига Олександр СУЧАСНА ІСТОРИОГРАФІЯ ПРОБЛЕМИ УЧАСТІ СЛОВАЦЬКИХ ВІЙСЬК У БОЯХ НА СХІДНОМУ ФРОНТІ (1941 – 1944 рр.)	292
Нечипорук Олена О. М. АПАНОВИЧ: «БЕРЕГІНЯ КОЗАЦЬКОЇ СЛАВИ»	294
Jusupović Adrian AUTORYTET W TEKŚCIE HISTORYCZNYM	296
Науменко Мирослава УКРАЇНСЬКО-АЗЕРБАЙДЖАНСЬКЕ СПІВРОБІТНИЦТВО У ПЕРІОД НЕЗАЛЕЖНОСТІ (СТУПІНЬ НАУКОВОЇ РОЗРОБЛЕНОСТІ ПРОБЛЕМИ)	298
Осаволюк Юлія СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ГРУШЕВСЬКІАНА (ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ)	301
Циганчук Анатолій, Циганчук Ксенія ПРО ІСТОРИЧНУ СВІДОМІСТЬ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ	304
Полович Олег ІСТОРІЯ ПОВСЯКДЕННОСТІ ЯК ПРОГРЕСИВНИЙ НАПРЯМ ІСТОРИЧНОЇ НАУКИ	306
Білявцева Ольга УКРАЇНСЬКЕ ПРАВОСЛАВ'Я ЯК ОБ'ЄКТ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	308
Грипич Світлана СПІВПРАЦЯ МАЛОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ (РІВНЕНСЬКА ФІЛІЯ) ІЗ НАУКОВОЮ БІБЛІОТЕКОЮ РДГУ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ПЕРШОЇ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ ЛІТНЬОЇ ШКОЛИ МИСТЕЦТВОЗНАВСТВА	311
Троян Сергій НАЦІОНАЛЬНІ МЕНШИНИ У МІЖДЕРЖАВНИХ ВІДНОСИНАХ : СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ІСТОРИЧНА ВІЗІЯ	313
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	314
ЗМІСТ	317

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВІТЧИЗНЯНОЇ ТА ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ

Наукові записки РДГУ

Випуск 22

Відповідальність за достовірність і точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, власних імен та інших відомостей несуть автори опублікованих матеріалів та їх наукові керівники. Думки авторів статей з позицією редколегії можуть не співпадати.

Відповідальний за підготовку збірника до видання – **В.М. Шеретюк**

Комп'ютерна верстка – **В. Б. Самсонюк, В. Ю. Кравчук**

Обкладинка – **Г. В. Волохов**

Підписано до друку 25.11.2011 р. Папір офсетний. Гарнітура Arial Narrow.
Наклад 300. Обліково-видавничих аркушів 31,7. Замовлення №108/1

Віддруковано засобами оперативної поліграфії
ПП Самборський І.О.
33028, м. Рівне, вул. Толстого, 3, тел. (0362) 22-41-20

А–43 **Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії:** Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 22. – Рівне: РДГУ, 2011. – 324 с.

ББК 63.3(4Укр)
УДК 94(477)

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2011